AH 654
2026Z17988

Antwoord van minister Van Veldhoven-van der Meer (Klimaat en Groene Groei), van minister Heinen (Financiën), van staatssecretaris De Bat (Klimaat en Groene Groei) en van staatssecretaris Bertram (Infrastructuur en Waterstaat) (ontvangen 16 november 2026)

Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2026-2027, nr. 164

1
Bent u bekend met het bericht van 15 juli in het FD ‘Ambtenaren Financiën adviseerden negatief over afspraken met Tata Steel’?

Antwoord
Ja.

2
Kunt u bevestigen dat dit advies is opgesteld ter voorbereiding van het overleg van bewindspersonen op 26 september, en kunt u de volledige beslisnota (ongelakt, voor zover de wet dit toestaat) alsnog aan de Kamer doen toekomen?

Antwoord
Het klopt dat dit ambtelijke advies is geschreven voor het overleg van bewindspersonen op 26 september 2025.

Het kabinet kan de volledige nota niet openbaar met u delen, omdat de gelakte onderdelen informatie bevatten die bedrijfsvertrouwelijk van aard is. Daarnaast bevat de nota passages waarvan openbaarheid schadelijk kan zijn voor de onderhandelingspositie van de staat. Het kabinet kan deze nota wel vertrouwelijk verstrekken, conform de gemaakte werkafspraken over de omgang met mogelijke koersgevoelige informatie in dit maatwerktraject.[1]

3
Aangezien de eerste, en daarmee waarschijnlijk de voornaamste reden, waarom er negatief geadviseerd wordt volledig is weggelakt, en dit het ingewikkeld voor de Kamer maakt om de overheid goed te kunnen controleren, kunt u minstens deze zin alsnog delen met de Kamer (in het kader van artikel 68 van de Grondwet) of op zijn minst openbaar maken over welk onderwerp die zin gaat?

Antwoord
Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2 kan het kabinet deze nota alleen vertrouwelijk verstrekken. De eerste gelakte zin van de nota gaat over de hoogte van de onrendabele top van het bedrijf voor de verduurzaming, en de hoogte van de subsidie. De ambtenaren van Financiën waarschuwden voor een mogelijk gat tussen deze twee zaken. Zie ook het antwoord op vraag 6.

4
Ben u bereid daarnaast de Kamer (in het kader van artikel 68 van de Grondwet) te informeren over het volledige besluitvormingsproces, inclusief de missende passages uit de Woo-documenten die inhoudelijk relevant zijn?

Antwoord
Bij het Woo-verzoek is de Wet open overheid gevolgd en zijn die passages gelakt die bedrijfsvertrouwelijk zijn, de onderhandelingspositie van de staat kunnen schaden of die raken aan eenheid van kabinet. De Kamer is en wordt regelmatig geïnformeerd

[1] Kamerstuk 29826, nr, 213

over het maatwerktraject, zowel in het openbaar als in vertrouwelijkheid. Zie verder de antwoorden op vragen 2 en 3.

5
Er wordt aangegeven dat meningen van de verschillende bewindspersonen over het tekenen van de Joint Letter of Intent (JLoI) niet gedeeld kunnen worden. Het is echter wel van belang om te weten welke redenen bewindspersonen hadden die niet wilde tekenen; ging dit bijvoorbeeld om de staatskas, economie, gezondheid en/of milieu?

Antwoord
De nota waar u naar verwijst is een ambtelijk advies. De laatste alinea van de nota betreft een korte weergave van de positie van de overige bewindspersonen. Ik kan deze informatie niet openbaar maken, omdat dit raakt aan de eenheid van kabinetsbeleid. Het kabinet heeft de JLoI op 29 september 2025 getekend en de Kamer over dit kabinetsbesluit geïnformeerd.

6

Wat was de precieze aard van het risico dat ambtenaren aanduidden als 'subsidiefuik'? En hoe beoordeelt u de vrees dat steun aan Tata Steel hierdoor structureel van karakter zou kunnen worden in plaats van eenmalig? Op welke onafhankelijke en recente bronnen baseert u uw mening?

Antwoord
De ambtenaren van Financiën hadden inzicht in de onderliggende businesscase van TSN, de advisering van de Adviescommissie Maatwerkafspraken Verduurzaming Industrie (AMVI) en de onafhankelijke doorrekeningen van de externe adviseurs van het kabinet. Zowel de AMVI als de ambtenaren van Financiën zagen risico’s in de aannames die gedaan zijn over onder andere de staalprijzen en de energiekosten, in het tijdelijke toepassingsverbod voor staalslak en in de reorganisatie van TSN. Ambtenaren van Financiën waarschuwden daarom dat, als de politiek TSN in Nederland wil behouden en verduurzamen, naast de subsidie voor de maatwerkaanpak ook mogelijk andere middelen nodig zijn.

Het is de taak van ambtelijke adviseurs om het kabinet te wijzen op mogelijke risico's bij besluitvorming. Destijds heeft het kabinet de verschillende adviezen van verschillende departementen gewogen en heeft uiteindelijk ingestemd met de balans van afspraken in de JLoI. De maatwerkaanpak is immers een wederkerig traject: het gaat om een grote investering van het bedrijf en moederbedrijf zelf, ondersteund vanuit de staat. Het bedrijf zal deze investering niet doen als er geen zicht is op een lange termijn verdienmodel. De businesscase wordt doorlopend getoetst door de financieel adviseur van de staat. Daarbij moet voor het verstrekken van deze subsidie ook goedkeuring door de Europese Commissie (EC) worden verleend. In het relevante staatssteunkader van de EC staat ook opgenomen dat geen steun mag worden verleend aan een verlieslatende onderneming. Dus ook de EC toetst hierop.

7

Welke aannames over toekomstige staalprijzen en energiekosten lagen ten grondslag aan de business case voor de JLoI, en op welke bronnen en scenario's waren deze aannames precies gebaseerd?

Antwoord
Voor wat betreft de scenario's maakt het kabinet gebruik van de analyse uit het rapport van Wijers/Blom. Ook de AMVI beschouwt het rapport van Wijers/Blom als onverminderd relevant en heeft het gebruikt in haar advies.

Wat betreft de prijsaannames, wordt de staat vanaf de start van de gesprekken over een maatwerkafspraak met TSN bijgestaan door externe adviseurs. Zo worden onder andere de financiële modellen, inclusief de onderliggende prijsaannames, doorlopend getoetst door onze adviseur KPMG. De adviseurs zullen ook een openbaar rapport opstellen dat meegestuurd wordt bij een (eventuele) definitieve maatwerkafspraak aan de Kamer. Daarnaast wordt de businesscase ook door de EC getoetst op o.a. proportionaliteit en of de steun niet wordt ingezet om een verlieslatend bedrijf overeind te houden.

8
Kunt u toelichten waarom de aannames van ambtenaren als onvoldoende onderbouwd werden bestempeld, en bent u bereid deze aannames extern te laten valideren voordat een definitieve maatwerkafspraak wordt gesloten? Zo nee, waarom niet en op welke onafhankelijke bronnen baseert u uw mening?

Antwoord
Zoals bekend wordt de businesscase extern en doorlopend gevalideerd vóór het sluiten van de maatwerkafspraak. In het ambtelijk advies staat niet dat aannames voor bijvoorbeeld de staalprijzen en de energiekosten onvoldoende onderbouwd zouden zijn. In het ambtelijk advies is slechts gewezen op risico’s rondom de aannames, onder verwijzing naar de inhoud van het AMVI-advies.

9

Hoe verhoudt de door het kabinet voorgenomen maatwerkafspraak met Tata Steel zich tot de PWC-conclusie dat DRI-installaties op zowel waterstof als gas in centraal Europa, en dus ook Nederland, niet kunnen concurreren met productie van ijzer uit ijzererts in andere delen van de wereld, ook na inachtneming van CBAM? [2] Kunt u dat met recente en onafhankelijke bronnen onderbouwen?

Antwoord
PwC Duitsland heeft een kostenanalyse gemaakt van conventionele en emissiearme staalproductieroutes op verschillende locaties wereldwijd. De analyse gaat uit van drie scenario’s en komt, rekening houdend met diverse kosten inclusief EU-ETS, CBAM en transport naar Europa, tot de conclusie dat de Europese staaltransitie stagneert en dat de conventionele kolengebaseerde hoogovenroute onrendabel zal worden ten opzichte van niet-Europese landen.

Voor de Nederlandse context zijn de conclusies uit het rapport, dat gebaseerd is op Duitsland en Midden-Europa, minder van toepassing. Volgens onderzoek zullen de commodityprijzen voor elektriciteit in Europa in de toekomst convergeren.[2] Daarnaast is de uitgangspositie van Nederland en TSN beter door de gunstige ligging aan zee met een eigen zeehaven, dichtbij aanlanding van windenergie op zee en mogelijkheden tot CO2-opslag. TSN kan gebruik maken van bestaande verbindingen naar afnemers en leveranciers wat een structureel

[2] AFRY (2025). Dutch industry can remain competitive as European wholesale electricity prices converge in the long run.

logistiek voordeel oplevert.[3] Dit blijkt ook uit studies[4,5] van andere (internationale) onderzoeksbureaus. Er is in IJmuiden sprake van een geïntegreerde site. Daarom biedt een geïntegreerde DRI-EAF route grote energie-efficiëntievoordelen.

De DRI-gebaseerde productieroutes bieden meer flexibiliteit en meer mogelijkheid tot productie van specifieke, hoogwaardige staalkwaliteiten (bijv. richting automotive) die HBI (Hot Briquetted Iron)-gebaseerde productieroutes niet bieden. Dit komt doordat bij DRI de staalproducent integrale controle uit kan uitoefenen over en kan sturen in het gehele productieproces. De HBI-route heeft daarnaast als groot nadeel dat het een zeer lage energie-efficiëntie heeft. Na productie wordt het HBI afgekoeld voor transport, waarna het weer opgewarmd moeten worden voor verdere verwerking. Ook Wijers en Blom hebben de HBI route onderzocht voor de eerste fase van de verduurzaming van TSN en zij komen tot de conclusie dat deze route economisch niet levensvatbaar is.

Een van de scenario's van PwC is dat een deel van de primaire productie blijft en wordt verduurzaamd. Daarnaast ziet PwC toekomst in het gebruik van meer schroot en de inzet van een DRP, wat onderdeel is van de beoogde maatwerkafspraak met Tata Steel. Het doel van de maatwerkafspraak is juist om de staalindustrie via de verduurzaming toekomstbestendig te maken en te behouden voor Nederland en Europa.

10
Op basis van welke concrete, door het kabinet onafhankelijk getoetste scenario's en prijsaannames voor CO_2, energie en grondstoffen acht het kabinet het verantwoord om met een maatwerkafspraak te investeren in een fabrieksconcept dat volgens PwC structureel niet kan concurreren, en door welke onafhankelijke partij zijn deze scenario's en aannames getoetst?

Antwoord
Voor wat betreft de scenario's en prijsaannames: zie het antwoord op vraag 7.

Het doel van de maatwerkafspraak met Tata Steel is juist ook, naast de versnelde realisatie van schonere en groenere staalproductie in de IJmond, om een duurzaam verdienmodel voor groen staal in Nederland te realiseren. Er moet zicht zijn op winstgevendheid van de onderneming, voordat een eventuele subsidie toegekend wordt. De EC toetst hier ook op in het kader van de staatssteungoedkeuring. Daarbij is bij de maatwerkaanpak sprake van een wederkerig traject: het gaat om een grote investering van Tata Steel Nederland (TSN) en moederbedrijf Tata Steel Limited (TSL) zelf in de verduurzaming en het schoner maken van de productie, ondersteund vanuit de staat. Het bedrijf en moederbedrijf zullen niet investeren zonder zicht op een lange termijn verdienmodel.

[3] https://esb.nu/groene-staalindustrie-heeft-wel-degelijk-toekomst-in-nederland/
[4] https://berthub.eu/tkconv/getraw/2025D21401
[5] Industrietransformation im laufenden Betrieb - Institut der deutschen Wirtschaft (IW)

11

Heeft het kabinet doorgerekend wat de langetermijngevolgen zijn voor werkgelegenheid, staatssteunrisico's en de kans op "stranded assets" voor de verschillende scenario's voor Tata Steel in Nederland, en door welke onafhankelijke partij zijn deze gevolgen getoetst?

Antwoord
Wijers en Blom hebben in hun rapport de gevolgen van verschillende scenario's voor de toekomst van Tata Steel inzichtelijk gemaakt.[6] Mede op basis van dit rapport heeft het kabinet ervoor gekozen om in te zetten op een maatwerkafspraak met Tata Steel en daarmee op concurrerende, toekomstbestendige, duurzamere en schonere staalproductie in Nederland. Dit heeft volgens het kabinet de grootste maatschappelijke waarde en dit is het scenario dat nu wordt uitgelopen. Aanvullende berekeningen over deze scenario's zijn niet gemaakt.

12
Kan de minister van KGG reflecteren op het feit dat onder andere milieuorganisaties, omwonenden, de AMVI en de Expertgroep Gezondheid onvoldoende garanties zien voor gezondheidswinst, maar haar voorganger als één van de belangrijke redenen om te tekenen de gezondheidswinst benoemde? Op welke onafhankelijke bronnen en toetsing baseert u uw mening?

Antwoord
De Expertgroep bevestigt in haar eerste rapport: "*De recente RIVM-rapportage die de relatie tussen gezondheidsschade en de uitstoot van TSN wetenschappelijk onderbouwt is een goede en praktische methode om mee te werken*".[7] De beoogde projecten van de maatwerkafspraak zorgen voor een reductie van die stoffen en hinder waarmee volgens het RIVM de meeste winst voor de gezondheid te bereiken is. De tussentijdse rapportage GER over een deel van de aanvullende milieumaatregelen laat dat ook zien.[8] Het kabinet volgt verder de lijn van het advies van de Expertgroep[9] om primair te sturen op emissiereducties (aanpak bij de bron). Deze beoogde reducties zijn ook getoetst door de technisch adviseur van de staat (Mott MacDonald) en bevestigd in hun 'environmental review'.[10]

13

Hoe staat het met de uitvoering van motie Oosterhout en Kostić om juridische consequenties en risico's voor de staat extern juridisch te toetsen en wanneer kan de Kamer een analyse van de juridische consequenties en risico's verwachten? [3]

---

[6] Hoe Tata Steel Nederland te verduurzamen | Rijksoverheid.nl
[7] *Gezondheid geborgd*, bijlage bij Kamerstuk 28089, nr. 272.
[8] Kamerstuk 28089, nr. 349.
[9] *Advies concept Joint Letter of Intent met Tata Steel Nederland en Tata Steel Limited*, bijlage bij Kamerstuk 29826, nr. 266.
[10] *Technical Advisory Report Joint Letter of Intent Tata Steel Netherlands*, bijlage bij Kamerstuk 29826, nr. 266.

Antwoord

Het kabinet betrekt de uitvoering van deze motie bij het uitwerken van de maatwerkafspraak, zoals de motie verzoekt. De juridische review zal in ieder/ geval/uiterlijk meegestuurd worden met de uiteindelijke maatwerkafspraak.

14
Waarom staat in de beslisnota dikgedrukt dat een totaalverbod op staalslakken grote impact heeft op Tata Steel, en niet dat het schade brengt aan het milieu? Waarom weegt de eventuele schade aan het Indiase bedrijf Tata Steel zwaarder dan de schade aan omwonenden, de leefomgeving en de gehele samenleving?

Antwoord

Het kabinet herkent zich niet in hetgeen dat in de vraag geschetst wordt over de inhoud van de beslisnota.[11] Zo is het genoemde citaat niet dikgedrukt en ook van het vermeende "zwaarder wegen" is geen sprake. Verder ontbreekt in de vraagstelling relevante informatie, namelijk dat ook in de nota staat vermeld: "*In de afgelopen maanden is gebleken dat staalslakken mogelijk schade aan het milieu brengen. sIenW heeft daarom een gedeeltelijk verbod aangekondigd. Momenteel verkent IenW, naast andere maatregelen, of een totaalverbod nodig is voor staalslakken.*" Tot slot gaat dit deel van het advies niet over een kabinetsbesluit over (een verbod op) de toepassing van staalslakken. Deze passage beantwoordt slechts de vraag of de minister van Financiën vanuit zijn rol wel of niet zou kunnen instemmen met de bepalingen over staalslakkenbeleid in de JLoI.

15
Vindt u het de taak van de overheid om zich zorgen te maken over de businesscase van Tata Steel wanneer giftige staalslakken niet meer klakkeloos door het hele land kunnen worden verspreid, of moet de nadruk van de overheid liggen om zo snel mogelijk deze afvalstof niet meer de leefomgeving te laten vervuilen?

Antwoord

De overheid heeft vele taken, waaronder de bescherming en verbetering van het leefmilieu (artikel 21 van de Grondwet) en het bevorderen van werkgelegenheid (artikel 19 van de Grondwet). Het kabinet wil toekomstbestendige staalproductie behouden in de IJmond. Daarvoor is onder meer een positieve business case nodig. Tegelijkertijd zet het kabinet in op een gezonde leefomgeving. Dat betekent dat de overheid werkt aan een verbod op de toepassing van staalslak, tenzij is aangetoond dat dit veilig kan.[12] Tegelijkertijd werkt de overheid aan een maatwerkafspraak over de transitie van Tata Steel Nederland naar toekomstbestendige staalproductie.

16

Kunt u reflecteren op het statement 'in een krappe arbeidsmarkt is het argument voor behoud van werkgelegenheid minder relevant', en waarom het kabinet werkgelegenheid dan toch als argument aandraagt als reden om de maatwerkafspraken te sluiten?

Antwoord

[11] Zie het originele stuk bij het Woo-besluit op open.overheid.nl: https://open.overheid.nl/details/95c6029c-9a41-4059-8c29-05de18bf9e02
[12] Kamerstuk Nummer:30015-152

Zoals in eerdere beantwoording van Kamervragen al aangegeven[13] zal gelet op het aantal vacatures in de techniek een deel van de werknemers bij een eventuele sluiting van het bedrijf elders werk kunnen vinden. Desalniettemin zal de impact op de regio groot zijn. Daarnaast is het omscholen van werknemers minder eenvoudig dan het met een macro-economische bril lijkt. Ook uit gesprekken die het kabinet voert met regionale belanghebbenden, waaronder werkgever- en werknemersorganisaties zoals de FNV, blijkt dat het lastig is om personeel in de regio naar ander werk te begeleiden met een vergelijkbaar inkomens- en kennisniveau.

Recent onderzoek gepubliceerd in het ESB[14] laat ook zien dat het herplaatsen van werknemers uit de energie-intensieve industrie niet evident is. In dit onderzoek is specifiek naar de effecten in de IJmond regio gekeken bij een hypothetische sluiting van Tata Steel. Volgens dit onderzoek kan bij een hypothetische sluiting van Tata Steel 30-64% van de werknemers herplaatst worden, terwijl 30-70% van de werknemers het risico loopt op werkloosheid. Hieruit concluderen de onderzoekers dat veel van de vaktechnische werknemers bij Tata Steel beperkte mogelijkheden hebben om opgedane specialistische vaardigheden in het werk elders opnieuw te gebruiken, waardoor hun arbeidsmarktpositie waarschijnlijk zal verslechteren bij een eventuele sluiting van het bedrijf.

17

Aangezien in de brief staat dat waterstof te duur is en biomethaan gebruikt zal worden, hoe groot wordt bij doorvoering van de plannen de vraag van Tata Steel naar biomethaan, en is er voldoende biomethaan beschikbaar om Tata Steel hierin te voorzien? Zijn deze cijfers onafhankelijk gevalideerd en zo niet, bent u bereid deze cijfers alsnog te laten valideren?

Antwoord

Blijkens de projectplanning uit de JLoI begint TSN vanaf 2032 met het inzetten van maximaal 0,5 bcm biomethaan per jaar in de DRP ter vervanging van aardgas.

De Europese en wereldwijde biomethaan markt is volop in ontwikkeling. De

Nederlandse overheid draagt actief bij aan deze ontwikkeling met beleid gericht op het stimuleren van de biomethaan markt, zowel aan de afname kant middels de bijmengverplichting voor ETS2 sectoren als aan de productiekant met de SDE++ en de DEI+. Ook grote industriële afnemers, zoals TSN, dragen bij aan de opschaling van de markt doordat zij langetermijnafnamezekerheid kunnen bieden aan biomethaanproducenten. Ook de AMVI, samen met de Expertgroep, stelt in haar advies dat de vraag vanuit TSN de ontwikkeling van groene markten, zoals voor biomethaan, een impuls kan geven. Externe adviseur Common Futures schat het potentieel voor biomethaanproductie in de EU op 100 bcm, ruim

[13] Kamerstuk, kenmerk Nummer:2026Z04882
[14] Herplaatsing werknemers energie-intensieve industrie is niet evident - ESB

voldoende om aan de vraag van TSN te voldoen. Het rapport van Common Futures is meegestuurd bij verzending van de JLoI.[15]

18

Kunt u schetsen en onderbouwen in welke mate de biomethaan zal komen uit de vee-industrie en hoe u het gevaar van een lock-in dan beoordeelt?

19

Hoe groot is de klimaatwinst nog wanneer de overstap naar biomethaan wordt gemaakt, wanneer ook wordt gekeken naar de bredere klimaatimpact van onder andere de afhankelijkheid van de bio-industrie die wordt gecreëerd door een enorme vraag naar biomethaan?

Antwoord 18 en 19

Gezien er andere rest- en afvalstromen zijn die ook benut kunnen worden voor de productie van biomethaan, is er geen afhankelijkheid van de vee-industrie c.q. mest. Daarnaast wordt ook import van biomethaan voorzien.

Het milieubeleid en de bijbehorende regelgeving in de landbouw, waar een vermindering van de omvang van de veestapel onderdeel van uitmaakt, bepaalt de hoeveelheid mest die geproduceerd wordt in Nederland. Het is verstandig om mest nuttig te gebruiken, zowel vanuit het oogpunt van het benutten van laagwaardige reststromen als vanuit de noodzaak om methaan-emissie uit mest in stallen te voorkomen. Het kabinet houdt bij de vormgeving van biomethaanbeleid rekening met een krimp van de veestapel.[16] Waarbij een daling in de hoeveelheid beschikbare mest geen risico vormt voor het biomethaan beleid. Het kabinet zet samen met de landbouwsector in op innovaties, zoals stikstof- en ammoniakstrippers, om de bijdrage van vergisters aan de reductie van stikstof- en methaanemissies te vergroten.

20

Aangezien wordt aangegeven dat stukken die gaan over een standpunt van een organisatie wat betreft biomethaan niet gedeeld kunnen worden, kunt u aan deze organisatie vragen of de gegevens uit de brief die ze hebben gestuurd alsnog openbaar mag worden gemaakt in het belang van de besluitvorming door de Kamer? Zo nee, waarom niet?

---

[15] Evaluation of barriers to biomethane sourcing from new production countries | Rijksoverheid.nl

[16] CE_Delft_220377_Vervolgstudie-Bijmengverplichting-groen-gas_Def.pdf – p. 64: Gevoeligheidsanalyse krimp veestapel.

Antwoord

Het gaat om het Common Futures-rapport; dat is openbaar gemaakt met de Kamerbrief over de JLoI.[17]

21
Aangezien Tata Steel ook door wetgeving, zoals rond het EU-ETS, wordt aangezet tot het reduceren van zijn klimaatimpact, in hoeverre is de additionaliteit van de maatregelen onder de maatwerkafspraken vastgesteld en onafhankelijk getoetst? Hoeveel klimaatimpact wordt er gegarandeerd ‘bovenwettelijk’ gereduceerd zoals steeds wordt gesteld?

Antwoord

Met de voorgenomen maatwerkafspraak kan circa 5% van de totale Nederlandse CO2 uitstoot worden gereduceerd. De maatwerkafspraak draagt daarmee fors bij aan het behalen van de nationale en Europese klimaatdoelen. Zonder een maatwerkafspraak met TSN wordt deze CO2-reductie immers niet (op korte termijn) gerealiseerd. Noch de nationale CO2-heffing, noch het EU-ETS verplicht een individueel bedrijf namelijk om te verduurzamen of dwingt verduurzaming automatisch af.

22
Welke andere maatregelen zijn overwogen om Tata Steel te laten verduurzamen, en waarom wordt hier niet gekozen voor normerend beleid, in plaats van het financieel belonen van slecht gedrag van een bedrijf dat jarenlang de regels overtreedt, niet op tijd heeft geïnvesteerd in onderhoud en door de toezichthouder 'opportunistisch en calculerend' wordt genoemd?

Antwoord

Het kabinetsbeleid kenmerkt zich door een combinatie van beleidsinstrumenten, waaronder zowel stimulerende als normerende maatregelen. Het normerende beleid blijkt ook uit het optreden van het bevoegd gezag om de wettelijke normen te handhaven. Verduurzaming komt via de markt (nu) onvoldoende (snel) tot stand omdat de benodigde investeringen (nog) niet rendabel zijn. Voor die zogeheten onrendabele top kan de overheid een subsidie verstrekken (binnen de kaders van de Europese en nationale regels voor staatssteun); daar gaat de maatwerkafspraak over.

De subsidie is dus ook geen 'beloning' maar een investering waarvoor het bedrijf toekomstbestendige staalproductie moet realiseren, met versnelde CO_2-reductie en bovenwettelijke verbeteringen van de impact op de natuur, de leefomgeving en gezondheidsrisico's. Na het sluiten van de maatwerkafspraak zal de (voorlopige) subsidiebetaling stap voor stap van start gaan, waarbij uitbetaling in tranches zal plaatsvinden gekoppeld aan het behalen van vooraf vastgestelde mijlpalen. Ook kunnen bedragen worden teruggevorderd als achteraf blijkt dat niet aan de afgesproken voorwaarden is voldaan. In de JLoI zijn al bepaalde kaders hierover afgesproken. Over de exacte mijlpalen en voorwaarden wordt momenteel onderhandeld en zal de Kamer op een later moment geïnformeerd worden.

Verder is het voor het kabinet belangrijk dat er voor het sluiten van de maatwerkafspraak het vertrouwen is dat het bedrijf een cultuurverandering doorvoert en de maatwerkafspraak na gaat komen, zodat de beoogde klimaatwinst en verbetering voor de leefomgeving ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. In de JLoI is al vastgelegd dat TSN een plan maakt om het naleven van wet- en regelgeving (‘compliance') beter te verankeren in de bedrijfscultuur (artikel 12.4). Dit plan

[17] Bijlage bij Kamerstuk 29826, nr. 266.

wordt extern getoetst. Ook de maatwerkafspraak is een instrument om verder te waarborgen dat TSN verbeteringen op gebied van cultuur en compliance doorvoert.

23
Aangezien in de JLoI is vastgelegd dat veranderingen aan de CO_2-heffing een opzeggrond vormen voor Tata Steel, hoe groot schat u de risico's dat dit en ander (klimaat, financiën, etc.) beleid negatief worden beïnvloed door eventuele maatwerkafspraken en in welke mate? Welk precedent schept dit voor afspraken met andere bedrijven of industrieën?

Antwoord

De opzeggronden uit de JLoI met TSN staan los van de algemene ontwikkeling van overheidsbeleid. De staat maakt beleid dat zij nodig acht voor klimaat, gezondheid en veiligheid en de afspraken in de JLoI beperken de staat hier op geen enkele manier in.

24

Klopt het dat ambtenaren twijfels hebben geuit over de levensvatbaarheid van Tata Steel op langere termijn? Zo ja, welke concrete twijfels waren dit en in hoeverre wegen deze mee in de besluitvorming over de maatwerkafspraak?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 6.

25
Waarom is, ondanks dit ambtelijk advies, toch besloten de intentieverklaring te ondertekenen? Welke afweging heeft daaraan ten grondslag gelegen?

Antwoord

Destijds heeft het kabinet deze afweging gemaakt op basis van alle informatie en adviezen die ter beschikking stonden en heeft de maatschappelijke baten en eventuele risico's gewogen. In de Kamerbrief over de Joint Letter of Intent[18] staat uitgebreid beschreven welke maatschappelijke doelen gediend zijn met de beoogde maatwerkafspraak, waarvoor de JLoI de contouren schetst.

26
De minister heeft ondertekend 'op voorwaarde dat een aantal alternatieve scenario's zou worden onderzocht', dus kunt u exact aangeven welke scenario's dit zijn, door wie deze worden onderzocht en wanneer de resultaten daarvan met de Kamer worden gedeeld?

27
Aangezien ambtenaren adviseerden deze scenario's door een extern, onafhankelijk bureau te laten uitvoeren, is dit advies overgenomen? Zo nee, waarom niet, en wie voert het onderzoek dan wel uit? Wanneer kan de Kamer een analyse van de scenario's verwachten?

Antwoord 26 en 27

[18] Kamerstuk 29826, nr. 266.

Het onderzoek van Wijers en Blom in 2024 heeft een aantal alternatieven onderzocht. Om voorbereid te zijn als overheid op het ongewenste scenario dat een maatwerkafspraak niet tot stand komt, adviseerden de ambtenaren van Financiën om alternatieve scenario's in meer detail uit te werken, inclusief schattingen van de kostenplaat. Er is besloten om dit niet uit te besteden aan een onafhankelijk bureau, omdat er al veel onafhankelijk onderzoek is gedaan en op basis daarvan de scenario's goed in beeld konden worden gebracht. Dit is gedaan door een werkgroep onder leiding van het ministerie van Financiën. Vanwege de onderhandelingspositie van de Staat kan deze ambtelijke verkenning niet openbaar gedeeld worden met uw Kamer. Ik kan u deze wel vertrouwelijk doen toekomen, conform de gemaakte werkafspraken over de omgang met mogelijke koersgevoelige informatie in dit maatwerktraject.[19]

28
Is er inmiddels een oplossing gevonden voor de saneringskosten van de grond indien Tata Steel op enig moment zou besluiten te vertrekken of de productie te staken? Zo nee, welk bedrag houdt het kabinet hiervoor aan, gegeven dat het eerdere rapport-Wijers sprak over een niet-onderbouwd bedrag tot €12 miljard en het kabinet heeft toegegeven dat daar geen grondige berekeningen voor zijn?

29
Bent u bereid, gelet op deze onzekerheid over saneringskosten, harde financiële waarborgen in de eventuele maatwerkafspraak op te nemen zodat Tata Steel deze kosten op zich moet nemen, ook gezien de uitspraak van het OM over sanering van 14 juli?

Antwoord 28 en 29

In de JLoI is geen vereiste opgenomen voor sanering van de bodem gedurende de operatie van het bedrijf omdat er voor bodemverontreiniging en -sanering al bestaande wet- en regelgeving is. Zo beoordeelt het bevoegd gezag bij bouwaanvragen ook de bodemconsequenties ervan. Indien nodig zal de bodem binnen het kader van een bouwproject gesaneerd moeten worden. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als er humane- en/of ecologische risico's zijn bij het bodemgebruik of als de verontreiniging is ontstaan na 1987.

Sinds de invoering van de Omgevingswet moeten bevoegde gezagen bepaalde categorieën van bedrijven verplichten om financiële zekerheid te stellen voor hun aansprakelijkheden en verplichtingen rond milieuschade, ook als het de bodem betreft. Dit geldt onder andere voor Tata Steel. Het is aan de provincie als bevoegd gezag om de implementatie van de financiële zekerheid vorm te geven.

30
Bent u bereid om, voordat een definitieve maatwerkafspraak eventueel wordt gesloten, deze eerst integraal aan de Kamer voor te leggen, zodat de Kamer zich kan uitspreken over de voorwaarden waaronder overheidsgeld richting Tata Steel gaat?

Antwoord

[19] Kamerstuk 29826, nr, 213

Zoals eerder aangegeven wordt de Tweede Kamer bij een definitieve maatwerkafspraak meegenomen.[20] De budgettaire gevolgen van het uiteindelijke onderhandelingsresultaat zijn onder parlementair voorbehoud.

31
Aangezien in de beslisnota duidelijk is gemaakt dat onder de JLoI uitgekomen kan worden zonder juridische of budgettaire gevolgen, overwegen de bewindspersonen dit nu gezien onder andere de strafzaak en andere ontwikkelingen rondom Tata Steel?

Antwoord

Zoals aangegeven in de Kamerbrief van 25 september jl.[21] kiest het kabinet er op dit moment voor om geen gebruik te maken van de mogelijkheid om de JLoI op te zeggen vanwege de strafrechtelijke vervolging. Zoals in deze brief uiteengezet, ziet het kabinet dat het aangaan van de maatwerkafspraak in de toekomst een grotere maatschappelijke waarde, op het gebied van klimaat, gezondheid en economie, biedt dan het niet sluiten van een maatwerkafspraak.

Daarbij is het voor het kabinet wel belangrijk dat er voor het sluiten van de maatwerkafspraak het vertrouwen is dat het bedrijf een cultuurverandering doorvoert en de maatwerkafspraak na gaat komen, zodat de beoogde klimaatwinst en verbetering voor de leefomgeving ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. In de JLoI is al vastgelegd dat TSN een plan maakt om het naleven van wet- en regelgeving (‘compliance') beter te verankeren in de bedrijfscultuur (artikel 12.4). Dit plan wordt extern getoetst. Ook de maatwerkafspraak is een instrument om verder te waarborgen dat TSN verbeteringen op gebied van cultuur en compliance doorvoert.

32

Is er voor de beantwoording van deze vragen contact geweest met Tata Steel? Zo ja, welke informatie is precies gedeeld en in welke vragen en hoe is die informatie in de beantwoording verwerkt?

Antwoord

Nee, er is geen contact geweest met Tata Steel over de beantwoording van deze vragen.

33
Kunt u deze vragen één voor één, in het licht van artikel 68 van de Grondwet en in ieder geval voor het volgende Tata Steel debat beantwoorden?

Antwoord

Vanwege de onderlinge samenhang zijn enkele vragen gezamenlijk beantwoord. Op het moment van verzending was nog geen volgend debat over Tata Steel gepland. De

[20] Kamerstuk 29826, nr. 329
[21] Kamerstuk 29826, nr. 329

voortgangsbrief van 25 september jl. is geagendeerd voor het commissiedebat Verduurzaming industrie op 17 december a.s.